

EDUSKUNNAN LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNTA

KOMMENTTEJA POSTIPALVELUITA (HE 241/2004 vp – EV 10/2005 vp) KOSKEVAAN LAUSUMAAN

YLEISPALVELUIDEN LAATUSTANDARDI

Ensimmäisen luokan kirjeen kulkunopeutta alennettiin 85 prosenttiin, koska haluttiin luoda mahdollisuus varhentaa maaseudun perusjakelun mukana jaettavien sanomalehtien jakoa. Postipalvelulain muuttaminen on johtanut tähän mennessä ainoastaan Ilkka-lehden siirtymiseen varhaisjakelualueen ulkopuolella varhennettuun palvelutasoon. Syynä lienee lehtien haluttomuus maksaa varhentamisesta aiheutuvia lisäkuluja. Ennen lakimuutosta käynnistettyjä, ja lakiesityksen yleisperusteluissa mainittuja, jakelun varhaistamiskokeiluja on lopetettu ja ollaan parhaillaan lakkauttamassa esim. Hämeenkoskella ja Padasjoella. Ilkka-lehden levikkialueen jakeluhenkilöstö on kokenut uuden työskentelymallin varhaisine töihin tuloineen (klo 4.05 – 5.00) rasittavana ja sosiaalisia ongelmia aiheuttavana.

Kun lakimuutoksen tarkoituksena oli parantaa kansalaisten postipalveluiden tasoa aikaistamalla postinjakelua, ei näin voi sanoa tapahtuneen. Suomen Posti on samanaikaisesti omin päätöksin luopunut aiemmasta kello 12:n palvelusotavoitteestaan. Postin ohjeistaa nyt suorittamaan jakelun viimeistään kello 16:een mennessä ja on toteuttanut erilaisia rationaaliseksi katsomiaan järjestelyjä, jotka esimerkiksi Tampereen Postikeskuksen alueella ovat myöhentäneet jakelua aiemmasta tasosta jopa puolitoista tuntia.

Posti on uusimassa lajittelukeskusverkkoaan. Käsityksemme mukaan esimerkiksi Lahden lajittelukeskuksen lakkauttaminen tulisi myöhästyttämään jakelua nykytasosta. Alueella jaetaan merkittävä määrä Etelä-Suomen Sanomia ja Keski-Suomalaisia perusjakelun yhteydessä.

Lajittelukeskus- ja terminaaliverkon harventamisen seurauksena Posti saattaa jatkossa olla kykenemätön lunastamaan lupaustaan siitä, että varhennetun jakelun alueilla samalta alueelta (esim. Seinäjoki) lähetetyt 1. luokan kirjeet toimitetaan jatkossakin yön yli -nopeudella. Sama palvelutason alenema olisi odotettavissa eräiden nykyisten lajittelukeskusten (esim. Kuopio-Turku) välisessä liikenteessä.

Posti- ja logistiikka-alan unionin käsityksen mukaan Suomen Posti on varautumassa nähtävissä olevaan 1. luokan kirjeen vähenemiseen kahdella tavalla. Ensiksikin kehittämällä sähköistä liiketoimintaansa, mikä lienee tervettä kehitystä. Toiseksi keinoksi otettaneen nykyisen 1. luokan kirjeen siirtäminen käytännössä 2. luokan kirjeeksi. Tämä on tehtävissä siten, että nykyisen 1. ja 2. luokan kirjeiden väliin luodaan uusi palvelu- ja hintataso. Nykyistä korkeammalle hinnoitellun 1. luokan kirjeen osuus vähenisi eräiden kaavailujen mukaan 10 prosenttiin kirjeiden kokonaisvolyymista. Tämän silmänkääntötempun seurauksena merkittävä osa kirjeistä käytännössä poistuisi esimerkiksi yleispalveluiden laatustandardin piiristä. Tämä on myös edellytys kaavaillulle lajittelukeskusten määrän vähentämiselle.

JAKELUA KOSKEVAT VÄHIMMÄISMÄÄRÄYKSET OMAKOTIALUEIDEN JA MAASEUDUN LAATIKKOSIJOITTELUN OSALTA

Posti- ja logistiikka-alan unionin käsityksen mukaan omakotialueiden osalta ei ole tapahtunut muutoksia aiempaan käytäntöön. Pidämme kuitenkin huolestuttavana sitä, että Postin esittämät rationalisointitarpeet on ilmeisesti kaikissa tapauksissa ilman tarkempia paikallisia selvityksiä hyväksytty laatikkoryhmittelyn perusteeksi.

Viestintäviraston ja Postin keskinäinen työryhmä tarkasteli varsinkin haja-asutusalueen noutomatkoja. Työryhmän raportti perustui pitkälti Postin toimittamaan varsin tarkoitushakuiseen materiaaliin ja työryhmän esitykset olisivat merkinneet heikennystä maaseudun palvelutasoon. Jakeluohjeisiin lopulta tehdyt muutokset olivat kuitenkin maltillisempia ja takaavat kohtuullisen palvelutason. Ohjeet mahdollistavat kuitenkin maaseudun yksittäistalouksien postin noutomatkan pidentämisen.

Työryhmäraportin kirjauksista ehkä huolestuttavin oli yhteinen näkemys siitä, että *"Viestintäviraston ohjeet ja suositukset postinjakelun järjestelyistä"* eivät ole yleispalveluvelvoitteen haltijaa velvoittavia. Postipalvelulain 12 § määritelmän yleisluontoisuudesta *"Kirjelähetykset tulee jakaa pientaloihin paikalliset olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisen matkan päähän..."*, johtuen lain 14 § mukaan kuitenkin *"Viestintävirasto antaa tarvittaessa yksityiskohtaisemmat yleiset ohjeet kirjelähetysten vastaanotossa ja jakelussa tarvittavien laitteiden ja vähäisten rakennelmien sijoittelusta."*

Jakelun suorittaminen eräin edellytyksin kotiin saakka 75-vuotta täyttäneille kansalaisille on selkeä parannus. Ohjetta tulkitaan Postissa kuitenkin kahdella tavalla. Osalle vanhuksista posti jaetaan pientalon luokkuun, mutta osassa maata jakelu suoritetaan tonttiliittymään sijoitettuun postilaatikkoon.

Viestintäviraston jakeluohjeet sisältävät runsaasti hyvää materiaalia mm. liikenneturvallisuuteen liittyen. Ohjeiden kohdat 2.1.1 *"Lähtökohtaisesti postilaatikat pyritään sijoittamaan postin saajan... ja postiyrityksen yhteisesti sopimaan paikkaan"* ja 2.1.3 *"Postilaatikat pyritään sijoittamaan postin saajan... tontin kulkuliittymään"* on kuitenkin ohjeiden tulkinnalla ja lain 14§ 1 momentissa tarkoitettujen yrityksen laatimien jakelusuunnitelmien – ilmeisesti 100 %:n – hyväksynnällä vesitetty omakoti- ja rivitaloalueilla lähes täydellisesti.

Viestintäviraston tulisi suhtautua kriittisemmin jakelusuunnitelmiin ja arvioida niillä saavutettavia säästöjä suhteessa yrityksen kokoon ja taloudelliseen tilanteeseen. Nykyisenkaltaisesta ilmeisesti ostopalveluna hankittuun kulkunopeustutkimukseen ja yksittäisiin asiakasvalituksiin perustuvasta valvonnasta tulisi siirtyä aktiiviseen jakelun palvelutason seurantaan. Postiyritykselle tulee asettaa velvoite tiedottaa aina muutostilanteissa asiakkailleen Viestintäviraston roolista valituskanavana ja ratkaisijana postipalveluihin liittyvissä kiistatilanteissa.